Цана асобнага нумару 20 гр. | Pierasyłka apłačana ryčałtam.

№ 1 (194) Вільня, Аўторак 25 Сакавіка 1930 г. Год (VI)

Сялянская Ніва

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу — палітычная, грамадзкая, літэратур. і гаспадарчая газэта

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ, Людвісарская 1 (Wilno, Ludwisarska 1)
Рэдакцыя адчынена ад 11 да 1 гадз. дня.
ВЫХОДЗІЦЬ ДВА РАЗЫ Ў МЕСЯЦ
Падпіска каштуе на год 4 зл., на паўгода — 2 зл., на 3 месяцы — 1 зл. 20 гр.

ЦАНА АБВЕСТАК: на 1-шай старонцы 60 гр., 2 і 3—50 гр., на 4-ай—40 грш. — за радок дробнага друку ў адней шпальце.

Новая калянізацыя — новае асадніцтва.

Гэтымі днямі міністар „Рэформ Рольных" п. Станевіч падаў Сойму аж чатыры законапраекты, якія маюць на мэце на беларускіх і ўкраінскіх землях насадзіць новых асаднікаў. І гэта сталася ня гледзячы на тое, што старая ідэя, ідэя п.п. Грабскіх і Дмоўскіх, абсалютна збанкрутавала.

П. п. Грабскія і Дмоўскія, маючы на мэце калянізацыю беларускіх і ўкраінскіх земляў, г. зн. забраўшы некаторыя маёнткі, якія нават не належалі да польскай шляхты, а былі ў іншых руках, ды разам забраўшы троха зямлі ад польскае шляхты, аддавалі яе польскім асаднікам, умацоўваючы лічбова польскі элемэнт на г. зв. „Крэсах Усходніх". А тым часам, робячы ўсякія труднасьці ў галіне асьветы, думалі, на працягу некалькі гадоў ня толькі скалянізаваць, але-ж і спалянізаваць адвечных жыхароў нашай старонкі. А п. Скульскі, у сваім часе, на'т выразіўся, што за некалькі гадоў, на Беларусі ані воднага беларуса і днём са сьвечкаю ня знойдзеш.

Тым часам жыцьцё бярэ сваё. Беларусы аказаліся ня надта лёгкія на палянізацыю, яны і цяпер захавалі, як кажуць палякі, сваю „одрэнбносьць" таксама як захавалі сваю мову і свае звычаі за доўгія часы маскоўскага панаваньня.

Праўда, за апошнія часы беларусы кепска адчуваюць сябе эканамічна і наагул вялікі эканамічны крызіс, бо ня маюць варштату працы, а гэты варштат якраз аддавалі і хочуць дарэшты аддаць другім.

Але-ж за тое беларусы вырасьлі на іншым полі! Беларуская нацыянальная сьведамасьць павялічылася калясальна. Беларусы сталі дамагацца сваей роднай школы, сталі патроху цікавіцца самаўрадам і гэтак далей.

З гэтаю сьведамасьцю урад меў і мае многа клопатаў. Гэтая сьведамасьць прымусіла, амаль-што ня ўсё польскае, палітычна думаючае, грамадзянства адмовіцца ад ідэі п.п. Грабскіх, Дмоўскіх і Скульскіх, бо праканаліся, што скалянізаваць і спалянізаваць беларусаў ня ўдасца.

І вось-жа знашліся новыя людзі, каторыя падтрымоўваюць ідэю калянізацыі! Хто-ж яны?

— Гэта тыя самыя асаднікі п. п. Прэдпэльскія, Камінскія, Стаўрогінскія і др., прайшоўшыя, ведамымі спосабамі, у Сойм з беларускіх акругоў.

Іронія лёсу! Асаднікі зьявіліся як чужынцы, пралезьлі ў Сойм і, замест таго, каб бараніць тутэйшага селяніна, крычаць: „Давай новых асаднікаў, давай новых калянiстых!" Чаму гэта так?

— Адкажыце чытачы самы сабе!

Мала таго, што яны хочуць насадзіць новых асаднікаў, але-ж новы законапракт прадбачыць, што тыя асаднікі, каторыя маюць нядобрую зямлю, маюць быць перанесены ў другое месцы, на лепшую зямлю. Камэнтарыі да гэтага зьяўляюцца лішнімі!...

Усе чатыры законапраекты так спрытна зрэдагаваны, што нібы тры з іх толькі рэгулююць старыя справы і толькі чацьвёрты гавора за тое, што мае быць пасаджана ўсяго 600 асаднікаў. Праўда, гаворыцца там, што зямлю маюць дастаць мясцовыя людзі, каторыя служылі ахвотнікамі ў польскім войску і маюць „крыжы заслугі". Але-ж ёсьць там і такі пункт, што зямлю могуць дастаць і тыя людзі, каторыя такжа, будучы ахвотнікамі ў польскім войску і маюць „крыжы заслугі", находзячы з Літвы, Латвіі і С.С.С.Р. Стоячы на адменным становішчы, г. зн. проці ўсякай калянізацыі, дзівіцца толькі прыходзіцца, што ў 20 веку, у спакойны час, пры такім гаспадарчым крызісе, які ёсьць у Польшчы, пры такіх, якія ёсьць, польска-меншасьцёвыя адносіны, п. Міністар Станевіч кідае вызаў беларускаму і ўкраінскаму грамадзянству.

На заканчэньне адно можам сказаць, што ўсё сьвядомае беларускае грамадзянства стаіць проці гэтых заканапраектаў і што нашыя паслы ў Сойме, зробяць усё магчымае, каб заканапраекты аб асадніцтве адкінуць.

Незалежнік.

Беларусы!

Гэтым Беларускі Нацыянальны Камітэт паведамляе, што: у аўторак 25 сакавіка с. г. прыпадае дзень Вялікага Беларускага Народнага Сьвята — 12 ўгодкі **Абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі.**

За прыкладам мінулых гадоў Беларускі Нацыянальны Камітэт у Вільні ладзіць і сёлета ў гэты Вялікі Дзень 25 САКАВІКА ўрачыстае сьвяткаваньне з наступнай праграмай:

Ў аўторак 25 сакавіка с. г. 1) а гадзіне 10 раніцы набажэнства ў касьцеле сьв. Мікалая (завул. сьв. Мікалая); 2) а гадзіне 11 дня набажэнства ў Пятніцкай царкве і а гадз. 12 у царкве сьв. Мікалая (Вялікая вул. 30); 3) а гадзіне 6 вечарам урачыстая акадэмія і канцэрт у салі Купецкай (вул. А. Міцкевіча 33А).

Гэтае паведамленьне Бел. Нац. К-т просіць уважаць за запросіны.

Урад Бел. Нац. К-ту.

Дванаццаць гадоў

Кола часу ідзе нястрымана, а за кожным поўным сваім зваротам далічае да мінуўшчыны лічбу, якую мы называем годам. І вось, кожны такі год, калі гэтае кола прыходзе на пункт 25 сакавіка, мы ўспамінаем адну праяву, якая, як найпрыгажэйшая кветка, аздобіць нашу гісторыю, а разам з тым дае шмат чаго пад развагу. Гаворачы так, мы маем на думцы Абвешчаньне Беларускай Народнай Рэспублікі, як незалежнай дзяржавы ў яе этнаграфічных межах, якое адбылося 25 сакавіка 1918 года ў Менску. Гэтая векапомная праява аздобіць нашу гісторыю тым, што яна зьдзейсьніла адвечныя жаданьні Беларускага Народу, а тым аб'ектам, над якім прыходзіцца разважаць, ёсьць тая трагэдыя, што, выбіўшы з рук самастойную дзяржаўнасьць, паддала беларусаў сучаснаму крыўднаму лёсу.

Што-ж асталося нам?

Нам астаўся Вялікі Ідэал, які прыаздоблены новым дыямантам, вымагае творчай працы над асягненьнем і ўгрунтаваньнем таго, што было абвешчана дванаццаць гадоў таму назад.

Ці ёсьць у нас на гэта жаданьне, ці адчуваем мы ў тым патрэбу, мы, кожны год у дзень 25 сакавіка, які стаўся найвялікшым нацыянальным сьвятам, чым-колечы гэта выяўляем. Кожны год выяўленьне такое гавора, што і жаданьне і патрэба аканчальнага зьдзейсьненьня Ідэалу 25 сакавіка ёсьць, ды, што з кожным годам, яны павялічваюцца.

Беларускія справы.

Агульны сход Беларускага Нацыянальнага Камітэту, адбыўся 2 г. сакавіка, на якім адбыліся перавыбары прэзыдыуму. Выбраны старшынёю сэнатар В. Багдановіч віцэ-старшынёю пас. Стэповіч і пас. Ярэміч, скарбнікам сэн. Рагуля і сэкрэтаром рэдактар „Бел. Крыніцы" Я. Пазьняк. Апрача перавыбараў сход прыняў рэгулямін, які прадбачыць, што кожная беларуская арганізацыя можа належаць да Нац. К-ту калі падасьць заяву і будзе прынята большасьцю галасоў. Цяпер да Бел. Нац. К-ту належыць 10 розных арганізацыяў і ўстановаў.

Паседжаньне Рады Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры вызначана на 30 г. сакавіка. На паседжаньні адбудуцца перавыбары Цэнтр. Ураду і Рэвізыйнай Камісіі і будзе апрацаваны плян далейшай дзейнасьці.

Малады беларускі мастак — скульптар Лукаш Кустоўскі прыступіў да працы над фігураю першага беларускага друкара Фр. Скарыны. Фігура будзе адліта з гіпсу. Падгатаваўчыя працы ўжо зроблены.

Ул. Казлоўшчык, **аўтар кніжак** аб фізычным выхаваньні напісаў вялікую повесьць пад назовам „Усьведамленьне." Тэма повесьці ўзята з жыцьця беларусаў-катал.

Повесьць абяцае быць вельмі цікавую і ўжо знаходзіцца ў друку.

Група моладзі, згуртаваная каля часопісі „Шлях Моладзі", пасьля таго, як улады адкінулі праект статуту арганізацыі „Будучыня", падала уладам на зацьверджаньне статут у новай рэдакцыі.

Беларускі, г. зв. сял. работніцкі Клюб пачаў выдаваць у Варшаве газэту „На Варці". Выйшаў ужо першы нумар.

Газэта „Беларуская Крыніца" праз тры разы падрад была канфіскавана. Паўторныя нумары выходзілі з пропускамі канфіскаваных артыкулаў.

ГРАМАДЗЯНЕ!

Прысылайце падпіску на «Сялянскую Ніву» і карэспандэнцыі.

Вокам па сьвеце.

I.

Вялізарны дакумант — Вэрсальскі трактат, які складаецца з некалькі сотняў пісаных артыкулаў, які закончыў вайну і, здавалася, стварыў такі лад пры якім новая вайна ня можа паўстаць, ляжыць недзе ў архівах, а жывая запраўднасьць творыць новыя дакуманты. У мэтах адхіленьня, як здавалася, забітай вайны, за 11 гадоў мірнага часу было сотні розных канфэрэнцыяў і напісана добры тузін забесьпячаючых і рэгулюючых дагавораў. Як выяўляе запраўднасьць жыцьця, дык пагроза новай вайны не мінула. А дзеля гэтага і ўваружаюцца ўсе дзяржавы — вялікія і малыя. Праўда, сярод малых дзяржаваў знашлася Данія, якая скасавала армію і разаружылася, бо прызнала, што ўсяроўна яна ня зможа абараніцца, калі на яе нападзе якая-колечы вялікая дзяржава, што датыча, гэтых вялікіх, дык сярод іх ані водная не знашлася такая, якая-б пасьледавала за прыкладам Даніі, наадварот, кожная асыгноўвае мільярды на аружную справу. Асабліва страхатлівыя выдаткі ідуць на будаваньне ваенных марскіх караблёў у Злучаных Штатах Паўночнай Амэрыкі, у Англіі, Францыі, Японіі і Італіі. Праўда, некалькі гадоў таму назад, калі прадстаўнікі гэтых дзяржаў зьехаліся ў Вашынгтоне, дык устанавілі такі парадак марскога ўваружэньня між Амэрыкай, Англіяй і Японія, як: 5—5—3. Гэта знача, што тагды, калі Амэрыка і Англія маюць па 5 караблёў, дык Японія можа мець толькі 3. І вось-жа гэтая згода нічога не памагла, бо ўсяроўна будаўніцтва новых караблёў ня спынілася. А да таго-ж трэба ведаць, што гэтая згода аб раўнавазе марскіх сіл не абняла Італіі і Францыі, якія так-жа маюць, і яшчэ ўсё павялічваюць, свае марскія ўвааружэньні. У мэтах таго, каб стрымаць будову марскога ўвааружэньня, і каб прыцягнуць да гэтага такжа і Францыю ды Італію, рэпрэзэнтанты Вашынгтонскай раўнавагі склікалі новую канфэрэнцыю ў Лёндыне ў Англіі.

Канфэрэнцыя распачалася і перагаворы вядуцца ўжо некалькі месяцаў, толькі-ж вынікаў жаданых няма. І як падаюць газэты, дык кончыцца нічым. У рэзультаце, францускі міністар Брыян падаў прапанову стварыць яшчэ адзін дагавор між тымі дзяржавамі, якія маюць інтарэсы і сувязь з Сярэдваземным морам. Калі гэтая прапанова будзе прынята, дык дабавіцца яшчэ адзін дагавор і толькі. Бо пасутнасьці, ён справы не вырашае. Кожная дзяржава хоча мець марскую сілу, якая-бы перавышала сілы іншай дзяржавы, а праз гэта паўстае і тое павялічэньне будовы марскіх уваружэньняў, якое было дагэтуль і будзе далей.

Пакуль канфэрэнцыя вядзе перагаворы, дык мы маем час заглянуць у іншы бок...

У гэтым іншым, як мы сказалі баку, нас зацікавіла адна праява — імкненьне народаў да незалежнага, самастойнага нацыянальна-дзяржаўнага бытаваньня.

Некалькі месяцаў таму назад у Кіеве, ў савецкай украінскай Акадэміі Навук, быў арыштаваны акадэмік Ефрэмаў, а разам з ім і яшчэ шмат—хто з украінскіх дзеячоў. Арышты адбыліся дзеля таго, што акад. Ефрэмаў утварыў, г. зв. „Саюз вызваленьня Украіны“ і тайна працаваў для таго, каб адарваць Украіну ад Сав. Расеі і утварыць незалежную дзяржаву.

Цяпер ужо распачаўся судовы працэс, на якім акадэмік Ефрэмаў заявіў, што ён ужо даўно зьяўляецца змагаром за вызваленьне Украіны і што ён заўсёды займаўся падборам барацьбітоў для здейсьненьня гэтае ідэі.

Паміма ўсяго, як нам здаецца, нельга прайсьці спакойна міма гэтае праявы, якая яскрава і выразна сьведчыць аб гігантычнай сіле чалавечага духа, асьвечанага ідэяй — ідэяй вызваленьня роднага народу і старонкі ад чужацкай няволі. Бо, як-жа можа быць іначай!?

Ефрэмаў пэўна ведае добра, што за сваю, цяпер ужо аканчальна удаводненую, вызваленчую дзейнасьць, ён можа заплаціць жыцьцём. І вось-жа перад абліччам сьмерці— ні стогну, ні сьлёз, — проста і адкрыта аддае сябе на сьмерць, як ахвяра за дабро свайго народу так, як ён, тое дабро сабе прадстаўляе, у дадзеным выпадку, дзяржаўную незалежнасьць.

Калі пачалася гутарка аб сіле чалавечага духа, дык нельга прапусьціць і другога суб'екта, які мае гэтага „элемэнту“, бадай што больш чым Ефремаў: мы тут маем на ўвазе індускага дзеяча Гандзі. На працягу некалькі гадоў, індус Гандзі вядзе барацьбу з ангельскім панаваньнем над Індыяй, якая мае больш як 300 мільёнаў жыхарства. За сваю такую дзейнасьць, Гандзі быў ужо ангельцамі пасаджаны ў вастрог, але-ж адбыўшы кару ізноў узяўся за працу. Гандзі дамагаецца ад Англіі поўнай незалежнасьці для Індыі. І вось тут вельмі цікава тое, што барацьбу за гэта Гандзі не вядзе аружнаю сілаю і ня хоча гэткай барацьбы. Не, ён змагаецца з ангельцамі спосабам байкоту ўсяго таго, што ангельскае. Гэта выяўляецца тым, што Гандзі абвесьціў, каб народ не купляў ангельскіх тавараў, а гэта, дык бадая-што найстрашнейшае для Англіі. Справа ў тым, што Англія захапіла шмат чужое зямлі і народу і на панаваньні над гэтымі народамі будуе сваё шчасьце. Англія фабрычна-прамысловая старонка, дык яна з таго толькі і жыве, што прадае тавары жыхарству сваіх калёніяў, ці захопленных ею земляў.

Цяпер, калі Індыя пачала байкатаваць ангельскія тавары, дык адначасна пачала будаваць свае фабрыкі, пачалася ствараўца ў Індыі свая прамысловасьць. У Англіі-ж павялічваецца лічба безработных. Фабрыкі ня могуць даць працы ўсім ангельскім работнікам дзеля таго, што няма куды прадаваць фабрычных тавараў.

Ведаючы ўсё гэта, Гандзі і ўдарае па самым балючым месцы ангельскага арганізму — па фабрычна-прамысловасьці.

Гэтымі днямі Гандзі ізноў распачаў сваю дзейнасьць з новаю сілаю. Байкот процi ангельцаў ён хоча паглыбіць, хоча, каб ён ахапіў ўсю Індыю, увесь індускі народ. Актывізуючы сваю дзейнасьць, Гандзі падаў пісьмо ангельскаму віцэ—каралю, у якім называе в.-караля мілым чалавекам і гавора, што калі за некалькі дзён Англія ня згодзіцца даць волю Індыі, дык няхай чакае падзеяў вялікае вагі і значэньня і вельмі грозных для Англіі.

Запраўды цікава! Аддаем гэта пад развагу нашым чытачом, лічачы, што ёсьць над чым затрымацца.

Зыркі.

Праекты аб новым вайсковым асадніцтве і змаганьне процi яго.

Кароткая гісторыя.

На працягу некалькі гадоў вайсковае асадніцтва было неяк прыціхла. Магчыма што урад кіраваўся так, што стараўся загаспадарыць, як гэтага вымагала „рацыя польскага стану,“ тых асаднікаў, якія атрымалі зямлю. Праўда, гэтае зацішша ў галіне вайсковага асадніцтва не пазбавіла ад калянізацыі нашых земляў наплывовым элемэнтам, бо праз „Банк Рольны“ цывільнае асадніцтва праводзілася і праводзіцца яшчэ і цяпер.

Але-ж вось, у дадатак да гэтага, міністар зямельнай рэформы падаў у Сойм аж 4 праекты уставаў, якія надзеляюць нас новымі порцыямі вайсковага асадніцтва. Як выясьнілася, дык жаўнеры — ахвотнікі польскае арміі ня ўсе яшчэ атрымалі зямлю, а некаторых трэба перасадзіць з аднаго месца на другое. Пэўна, нас гэта не датыкала-б, калі-б праводзілася гэта там у каранной Польшчы. Справа ў тым, што, паданыя ў Сойм праекты аб новым ачадніцтве праектуюць яго выключна на беларускіх землях пераважна на Віленшчыне. Дык і ня дзіва, што беларускія паслы вельмі станоўка і цьвёрда сталі процi такіх праектаў.

Пратэсты ў Сойме.

Пасол Ярэміч на паседжаньні зямельнай Камісіі Сойму падаў пратэст і калі гэты пратэст ня быў уважаны, дык пас. Ярэміч разам з украінскімі пасламі, такжа на знак пратэсту, пакінулі паседжаньне названай камісіі.

Пасьля гэтага на паседжаньні Сойму пас. Ярэміч падаў гэтакую вось заяву:

„Высокі Сойме! Устава з дня 17 сьнежня 1920 года аб вайсковым асадніцтве прадбачыла надзяленьне беларускаю зямлёю польскіх асаднікаў. Зямля, якая была abліта крывёй і потам нашых дзядоў і прадзядаў была аддана ў чужыя рукі. Ня гледзячы на тое, што мы пратэставалі з гэтай Трыбуны перад польскім грамадзянствам і целым сьветам і ня гледзячы на тое, што ідэя калёнізацыі збанкрутавала, бо нават папярэдні хіена — пястоўскі урад адставіў тую уставу, вось-жа сёньня відзім, што сучасны урад, урад санацыі хоча ізноў вярнуцца да тэй справы і хоча ізноў апошнія рэшткі беларускай зямлі аддаць польскім калян'стым і асаднікам.

Я заяўляю з гэтай Трыбуны, што беларускі народ, без розьніцы партыяў і паглядаў, будзе змагацца ўсімі магчымымі спосабамі, не пазволіць, каб у яго адабралі апошні кавалак зямлі.“

Пратэсты ў Сэнаце.

Беларускія і ўкраінскія сэнатары такжа запратэставалі на паседжаньні Сэнату процi новага асадніцтва, заявіўшы пры гэтым, што будуць змагацца процi міністэрскіх праектаў усімі спосабамі, якія знаходзяцца ў іх распараджэньні.

Ізноў у Зямельнай Камісіі і часовае спыненне разгляду праектаў.

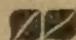
На другім паседжаньні зямельнай камісіі Сойму пасол Ярэміч ізноў падаў пратэстуючую заяву. Яго падтрымалі украінскія паслы і згодна з прапазыкай аднаго украінскага пасла справу пакульшто адлажылі. Пастаноўлена запатрэбаваць ад міністра зям. рэф. паўнейшых матываў і дадаткавых некаторых дадзеных.

Ізноў усплылі...

Пасьля ўсяго вышэй паданага, калі здавалася, што праекты аб новым асадніцтве хоць на нейкі час паўстрыманы, зьявілася новае здарэньне. Вось-жа за некалькі дзён пасьля ведамай пастановы аб запатрэбаваньні ад міністра новых матываў і дадзеных, усё-ж такі зямельная камісія была склікана ізноў, дзе ізноў усплылі на парадак дня тыя самыя праекты.

Пасол Ярэміч і украінскія паслы ў камісіі пратэставалі, а калі пратэсты не памаглі, дык-яны ізноў пакінулі паседжаньне.

Камісія ня вырашыла справу праектаў, а выбрала падкамісію, якая мае заданьне — неяк злагодзіць праекты аб асадніцтве. Як ґэта станецца — яшчэ ня ведама!...

Справа выбараў у Лідзкім вокрузе.

У 1928 годзе, у часе выбараў паслоў у Сойм, сьпісак кандытатаў, выстаўлены ад Блёку Нацыянальных Меншасьцяў пад № 18 у Лідзкім вокрузе (у які ўходзяць паветы Лідзкі, Шчучынскі, Валожынскі, Ашмянскі, Вялейскі і Маладэчанскі), Лідзкаю акружною камісіяй быў унявaжняны. Аднак-жа і тагды у мэтах таго, каб выявіць сваю волю паводле свайго жаданьня, вялікшая частка выбаршчыкаў-беларусаў галасавала за сьпісак № 18, паказваючы гэтым добрае зразуменьне справы. Праўда, тагды такое галасаваньне не дало зразу ніякіх вынікаў, аднак-жа, калі справа перайшла ў Найвышэйшы Суд, дык сталася зусім інакай.

Найвышэйшы Суд на сваім паседжаньні 24 лютага с. г. між іншым разважыўшы справу ўневажненьня выбарчага сьпіску № 18 у Лідзкім вокрузе, **пастанавіў прызнаць названы сьпісак важным**, а каб даць магчымасьць выкарыстаць гэта, унявaжніў выбары. На падставе гэтага, **Галоўная Выбарчая Камісія вызначыла новае галасаваньне на 25 траўня (мая) с. г.**

А калі так, дык знача, беларусы Лідзкага, Шчучынскага, Валожынскага, Ашмянскага, Вялейскага і Маладэчанскага паветаў, у названы дзень будуць мець магчымасьць выбраць і паслаць у Сойм сваіх запраўдных прадстаўнікоў і шчырых барацьбітоў і абаронцаў іх правоў.

З жыцьця Польшчы.

Бюджэт на 1930-31 год.

Гэты бюджэтны год у польскай дзяржаве лічыцца ад 1 красавіка 1930 да 31 сакавіка 1931 года. І вось на гэты год ужо прыняты Соймам і разгледжаны Сэнатам бюджэт, г. зн. дзяржаўныя даходы і выдаткі на дзяржаўныя справы.

Польская „Газэта Хлопска“ з прычыны зацьверджаньня бюджэту Соймам піша, што калі-б бюджэт разлажыць на душы, дык кожны грамадзянін (лічачы і дзяцей) павінен быў-бы заплаціць сто злотых падатку. І далей тая-ж газэта гавора, што акрамя дзяржаўнага, у нас ёсьць яшчэ самаўрадавыя і інш. бюджэты, якія також даходзяць да 2 мільярдаў, а гэта знача, што да ста злотых дзяржаўнага трэба даліччыць 66 зл. самаўрадавых і інш. падаткаў.

Дык і нядзіва, што ўся польская прэса апазыцыйная да ўраду піша, што бюджэт зьяўляецца надмерна высокім і такім спосабам яшчэ больш паслужыць на тое, што жыхарства польскае дзяржавы, абцяжанае надмернымі падаткамі, яшчэ з большаю спаткаецца бядотай і беднасьцю. Ці-ж ня дзіва — пры агульнай беднасьці — 166 злотых падатку ад кожнае душы!

Праца Сойму.

Апрача бюджэту Сойм у гэтую сэсіі разглядзеў і вырашыў і яшчэ некаторыя справы. Так напрыклад паўторна скасаваў дэкрэт аб друкаваньні газэт, кніжак і г. д. Гэта дэкрэт быў вельмі цяжкі, дык усе спаткалі вестку аб яго скасаваньні з радасьцю.

Дзеля таго, што Сойм на папярэдняй сэсіі прыняў пастанову аб скасаваньні г. зв. прэсавага дэкрэту, а ўрад ня прыняў яе да выкананьня, дык цяпер Сойм прыняў уставу, якая рэгулюе друкаваных пастановаў Сойму ў „Дзеньніку Ужэндовым“ праз што пастанова становіцца законам і абавязвае да выкананьня.

І яшчэ Сойм прыняў уставу, якая прадбачыць кару таму ўраўлоўцу, які зробіць праступак у часе выбараў у тэй справе.

У Канстытуцыйнай камісіі Сойму разглядаюцца праекты аб зьмене польскай дзяржаўнай канстытуцыі. Канстытуцыя, як ведама, гэта асноўны закон дзяржавы.

Лічба безработных.

Гэтымі часамі ў Польшчы павялічваецца лічба безработных. Цяпер ужо налічваецца — 283 тысячы. Так што за некалькі апошніх месяцаў лічба безработных узрасла больш як на 100 тысяч чалавек. Павялічваецца безработцьце дзеля таго, што польская прамысловасьць ня мае ходу на свае тавары, дык зьмяншае працу і звальняе работнікаў. За граніцаю польскія тавары ня трэбуюцца, а ў Польшчы жыхарства, з прычыны беднасьці купляць, фабрычных тавараў, няможна.

Уневажненьне выбараў.

Вярхоўны Суд уняважніў выбары ў Сойм па Сандомерскаму вокругу, Келецкага ваявод. Там ужо 23 лютага адбыліся новыя выбары.

Уняважнены выбары также ў выбарчым вокрузе Луцк-Роўна па Валыні, у Гнезненскім вокрузе, Пазнанскага ваяводзтва і ў Лідзкім вокрузе, аб чым падаем весткі падрабязна на іншым месцы.

Цікавыя цыфры.

Апошнімі часамі, у сувязі з разглядам у Сойме і Сэнаце бюджэту польскія газэты падалі цыфровыя дадзеныя адносна некаторых дзейнікаў польскіх кіруючых сфэраў.

Так, напрыклад, па дадзеным тых газэт, аўтамабільная калюмна п. Прэзыдэнта складае 22 аўтамабілі, г. знача, што ў распараджэньні прэзыдэнта польскай дзяржавы, для яго асабістага і службовага карыстаньня, ёсьць 22 аўтамабілі. Пры гэтым адзначаецца, што прэзыдэнты Нямеччыны і Зл. Шт. Паўн. Амэрыкі маюць толькі па 2 аўтамабілі.

Ёсьць яшчэ і грашовая „калюмна“, якая называецца дыспазыцыйным фондам. Гэта знача, што вызначаецца нейкая колькасьць грошай для таго ці іншага міністра, якія ён можа траціць і не даваць падрабязнай справаздачы дзяржаўнаму кантролю. І вось, згодна з параўнаўчымі цыфрамі замешчанымі ў польскіх газэтах, гэтая справа прадстаўляецца гэтак: У 1924 годзе на дыспазыцыйны фонд было асыгнавана 6 мільёнаў 301 тысяча, у 1926 годзе — 12 міл. 501 тыс., а ужо сёлета аж 26 міл. 900 тыс.

Калі мы зьвернемся да справы вырубаньня лясоў, дык, па дадзеным пол. газэт, гэта прадстаўляецца так:

За 1922 год вывезена за граніцу дрэва 2 мільёны тон (тона 61 пуд), у 1926 г. — 5 міл. тон, а у 1929 г. — нат і больш. Дык і ня дзіва, што дрэва, на нашых бел. землях падаражэла з 10 зл. за кубічны ці фэс.-мэтр у 1926 годзе, да 45 зл. за куб.-мэтр у 1929 годзе.

Також спаткаем і гэтакія дадзеныя:

За 1928 год жыхарства польскае дзяржавы выдала 668 мільёнаў 582 тысячы зл. на табаку, папяросы і цыгары. Гэта знача, што гэтую колькасьць грошы людзі пусьцілі з дымам. За гэты-ж самы час гарэлкі і піва выпіта на 957 міл. 137 тысяч зл., ня лічачы іншых трункаў, як каньяк, лікеры і г. д.

Калі-б гэтую колькасьць грошай не скурыць і не прапіць, а ззабраць і падзяліць між жыхарствам польскае дзяржавы, дык дасталося-б на кожную жывую асобу па 54 зл.

Прадажа абшарніцкіх маёнткаў за пазычкі.

Як ведама, піша газэта „Польска Людова“, што абшарнікі хутчэй атрымоўвалі пазычку, чым селянін. Дык і дахапаліся да таго, што цяпер „Крэдытовае Таварыства Зэмскае“ вызначыла ліцытацыю — публічную прадажу — на 2 тысячы 100 маёнткаў.

І далей дабаўляе газэта, што гэта ня ўсё, бо апрача таго на маёнткі наложаны сэквэстр за нявыплату падаткаў, за неаплачаныя вэксэлі і розныя прыватныя даўгі.

Сойм і Ўрад.

На паседжаньні 14 г. сакавіка Сойм выразіў недавер міністру Прыстару. З гэтае прычыны ўвесь урад падаўся ў адстаўку. Прэзыдэнт мае вызначыць новы ўрад.

Міністру Прыстару недавер Сойм выразіў за тое, што ён у свaей дзейнасьці скасаваў самаарганізацыю Кас Хворых ды ўвёў там камісарызацыю. А іменна?

Па местах ёсьць такія касы, да якіх належыць кожны работнік, плацячы супольна з гаспадаром вызначаную суму грошай штомесяца. Але за тое, калі захварэе, дык лечыць там яго бясплатна. Гэтыя Касы, называемыя Касамі Хворых, кіраваліся выбарнымі прадстаўнікамі ад работнікаў. І вось-жа, б. мін. Прыстар выбарныя ўрады разагнаў, а над касамі вызначыў камісараў. За гэта і ўдаліі яго з міністэрскай пасады.

Водгукі часу.

У Англіі — чацьвертая сіла.

Да гэтага часу ў Англіі дзеялі тры палітычныя сілы — тры партыі: кансэрватыўная, самая буржуазная; лібэральная і работніцкая. А цяпер паўстае новая партыя — імпэрская, якая также зьяўляецца буржуазнай, толькі ад кансэрватыўнай рожніцца тым, што хоча асягнуць больш уплыў на тыя самадзейныя ангельскія калёніі, якія падпарадкаваны ее цэнтральнаму ангельскаму ураду, а толькі каралю.

Нямеччына—дагаварваецца.

Як ведама, пасьля вайны Нямеччына плаціць былым сваім працаўнікам перамогшым яе вялізарную даніну, якая была проста немагчымая. Дзеля чаго, быў час, калі Нямеччына знаходзілася на краю поўнае руіны. У такіх выпадках перамоўцы згадзіліся зьменшыць даніну. Гэтакае зьмяншэньне адбывалася два разы. Першы раз апрацаваны быў плян амэрыканцам Доўсам, але-ж і той плян так-жа стаўся цяжкім, дык цяпер апрацаваны і зацьверджаны новы плян амэрыканца Ёнга, паводле якога Нямеччына і будзе плаціць даніну.

Дзень паходу галодных.

Камуністычны Інтэрнацыянал на 6 г. сакавіка вызначыў г. зв. „Дзень паходу галодных.“ Згодна з інструкцыямі Комінтэрну у гэты дзень павінна былі адбыцца вялікія забурэньні па ўсяму сьвету. Аднак-жа гэты дзень прайшоў ціха.

Праўда, сям-там камуністыя пробавалі наладзіць дэманстрацыі, але-ж яны, або ня мелі водруху ў работніцкіх масах, або лёгка разганяліся паліцыяй.

Звароты і адвароты ў СССР.

У лістападзе леташняга году, выконваючы г. зв. пяці-гадовы гаспадарчы плян, камуністыя павялі нацяжную барацьбу з „кулакамі“—з багацейшымі сялянамі. У мэтах іх поўнага зьнішчэньня пачалі яны арганізоўваць камуны. Але-ж дзеля таго, што сялянства па ахвоце ў камуны не пайшло, дык камуністыя пачалі заганяць сілай. У рэзультаце, паўстала многа ўсякіх спрэчак і супраціваў, аднак-жа камуністыя доўга не паддаваліся. Аж но нарэшце, і то на-дзіў нейк раптоўна, зрабілі адварот і цяпер Цэнтр. Камітэт камуністычнай партыі даў загад—прымусам не заганяць сялян у камуны.

СССР. і рэлігійны сьвет.

Другім фронтам, пасьля барацьбы з сялянствам, на якім камуністыя вядуць вайну з жыхарствам Расеі, гэта-рэлігійны фронт. Вядучы барацьбу з рэлігійнымі веравызнаньнямі народаў, вaселяючых Расею камуністыя гэтак далёка зайшлі, што пачалі адбіраць сьвятыні і, або разбуралі іх або перараблялі на свае клюбы.

Гэта выклікала абурэньне за граніцаю, дзе мала-па-малу паднялася заправдная бура пратэстаў. Пратэставаў увесь сьвет, усё рэлігійнае грамадзянства і ўсе рэлігійныя дзейнікі. Дык і тут камуністыя также далі цягу назад. Адначасна з адваротам у справе камунізацыі сялянства, камуністыя з цэнтра далі загад правінцыянальным дзеячам спыніцца і на рэлігійным фронце.

Згодна новых інструкцыяў, быццам, прымусовага, як адбіраньня сьвятынь так і арганізаваньня камун ня будзе, за тое-ж будуць іншыя спосабы: даваньне ўсякіх палёгкаў бязбожнікам, камунарам і г. д.

Кароткія весткі.

— У Турцыі ёсьць чалавек Заро-Ага, каторы пражыў ужо 156 гадоў. Цяпер ён едзе ў Амэрыку, дзе мае намер агітаваць за тое, каб людзі ня пілі гарэлкі і іншых ап'яняючых трункаў.

— У Амэрыцы, у Нью-Іорку адбываліся спробы лячыць хворых новым спосабам, які даў добрыя вынікі. Справа ў тым, што хвораму ня толькі даваліся лякарства, але-ж служыліся набажэнствы, чыталіся псальмы і іншыя малітвы. Гэткая мэдыцынска-рэлігійная проба, дзеяла добра на набожнага хворага, давала яму душэўны спакой, што спасобствавала перамозе арганізма над хваробаю.

Цяпер ужо адчынена там, у Нью-Іорку, спэцыяльная бальніца дзе будуць лячыць гэткім спосабам.

—У Францыі здарылася вялікая паводка, якая нарабіла многа шкодаў. Між іншым, 200 чалавек утапілася.

—У Польшчы ёсьць 332 вастрогі, у якіх знаходзілася ў 1929 годзе 25 тысяч вязьняў.

— Французскі суд разглядаў справу нейкага Жозэфа Бэнэра, які жыў са сваей дачкою Матыльдаю, як з жонкаю. Бараніўся Бэнэр доказам, што жонка здрадзала яму, дык магчыма, што Матыльда не яго дачка. Але-ж суд не ўзяў гэта пад увагу і за „жанімства“ з дачкою асудзіў Бэнэра на два гады адседкі ў вастрозе.

— У Індыі, у сувязі з распачатай дзейнасьцю, праваддыра індусаў Гандзі, аб чым мы пішам на іншым месцы, ангельскія ўлады арыштавалі многа індусаў — незалежнікаў.

— Нямецкі і польскі ўрады падпісалі нямецка-польскі гандлёвы дагавор. Нямеччына дазволіла Польшчы прывозіць у Нямеччыну 320 міл. тон вугля і некаторую колькасьць земляробскіх прадуктаў. Польшча дазволіла Нямеччыне ўвозіць у Польшчу машыны і вырабы нямецкіх фабрык.

Студэнты пратэстуюць.

Беларуская студэнская моладзь, якая зарганізавана ў Беларускі Студэнскі Саюз, дня 18 г. м. наладзіла протэстацыйны мітынг супроць прасьледаваньня комуністамі ў Радавай Беларусі беларускага жыцьця народнага і рэлігійнага.

На мітынгу аднагалосна прынята наступная рэзалюцыя:

„РЭЗАЛЮЦЫЯ.

Вынесена на Протэстацыйным Мітынгу, ладжаным Студэнтамі Беларусамі У.С.Б. 18 сакавіка 1930 г. супроць перасьледаваньня Беларусаў бальшавіцкімі ўладамі ў Савецкай Беларусі.

Беларуская студэнская моладзь Віленскага Унівэрсытэту востра пратэстуе супроць жорсткага перасьледаваньня бальшавіцкімі ўладамі ў Б.С.С.Р. усіх праяваў беларускага адраджэнскага руху, а іменна:

1. Супроць бязьлітаснага разбураньня і нішчаньня маскоўскімі камуністычнымі ўладамі ўсіх тых культурна-навуковых вартасьцяў беларускага народу, якія з непамернымі высілкамі ўдалося здабыць дагэтуль.

2. Супроць спыненьня нармальнай дзейнасьці Беларускай Акадэміі Навук у Менску, шляхам выкіданьня з ліку яе сяброў заслужаных на ніве беларускае навукі і культуры людзей, шляхам уважаньня ўсяго беларускага антысавецкім і буржуазным, шляхам нападу на ўсе паважнейшыя праявы беларускай культуна-навуковай дзейнасьці.

3. Супроць жорсткага нападу і перасьледаваньня беларускіх паэтаў і пісьменьнікаў за іхную нацыянальную сьвядомасьць у сваіх творах.

4. Супроць правакатарскіх нападаў на беларускіх культурных і грамадзкіх дзеячоў, выкіданьня іх з высокіх становішчаў Беларусі ды замены іх імпартаванымі, варожымі беларускасьці элемэнтамі.

5. Супроць арыштаў і ссылак на Салоўкі выдатнейшых беларускіх дзеячоў і культурных працаўнікоў, як Ф. Аляхновіч, В. Ластоўскі і многа іншых.

6. Мы протэстуем так-жа супроць эканамічнага і маральнага нішчэньня беларускага сялянства, шляхам крывавага праводжаньня калектывізацыі, масавых растрэлаў ды ссыланьняў яго на Сібір.

7. Протэстуем так-жа супроць ганебнага падаптаньня свабоды сумленьня і адвечнае традыцыі беларускага народу, якім есьць крывавае перасьледаваньне рэлігіі.

Бяручы ўсе вышэйшае пад увагу, сьцьвярджаем, што Масква есьць заўсёды забойчым ворагам Беларусаў незалежна ад таго, у якім абліччу выступае, што сучаснае перасьледаваньне ўсіх праяваў беларускае думкі і творчае працы беларускага народу ў Б.С.С. Р. есьць вынікам паходу расейскага шавінізму і вялікадзяржаўніцтва проці ўсяго беларускага.

Адначасна протэстуем супроць монополізаваньня беларускага руху ў Заходняй Беларусі маскоўскім прыслужнікам, як Беларускі Пасольскі Сялянска-Работніцкі Клюб і іншыя. Ганьба ім!

Схіляючы з пашанаю свае галовы перад усімі ахвярамі маскоўска-камуністычнага тэрору у БССР. перад усімі тымі, якія ня гледзячы на ўсе крывавыя перасьледаваньні, горда трымаюць свой нацыянальны штандар, выражаем: Слава, Слава Ім.

Нашым народным абавязкам ёсьць непрымірымае змаганьне з забойчым наступам маскоўскага камунізму проці усіх праяваў беларускага вызваленчага руху, да чаго і заклікаем усё беларускае студэнства і беларускі народ наагул.

Беларуская студэнская моладзь заяўляе перад усім культурным сьветам і перад нашымі ворагамі, што беларускі адраджэнскі рух, перайшоўшы цярністы шлях крыві і магілаў, ня умрэ, бо ён ёсьць агульнанародным імкненьнем, бо за яго кожны з нас гатоў жыцьцё сваё злажыць у ахвяры.

Дык проч усякія арганічэньні прыродных правоў беларускага народу. Проч усякія нішчэньні і разбураньні усяго таго, што ёсьць нам наймілейшым. Проч маскоўска-камуністычны чырвоны тэрор у БССР. Няхай жыве Вольная Злучаная і Незалежная Беларусь!"

Прыняўшы гэту рэзалюцыю студэнты грамадою пашлі пад будынак, дзе месьціцца сэкрэтар'ят Бел. Сял. Раб. Пас. Клюбу і там зьбілі вывеску ўспомненага сэкрэтар'яту.

Далейшым дамонстрацыям, якія маглі кончыцца разгромам сэкрэтар'яту, перашкодзіла паліцыя, якая праз цэлую ноч сьцерагла сэкрэтар'ят Сял. Раб. Пас. Клюбу.

Весткі з Краю.

На шляху да роднае школы.

(Мядзьведзічы, Баранав. п.)

У часе школьнага фронту леташняга году сяляне з вёскі Гайніна, падалі школьнаму інспэктару адпаведную колькасьць дэклярацыяў на беларускую школу.

Школьны інспэктар зажадаў, каб яму прадставіць выпіскі з мэтрыкі аб нараджэньні некаторых дзяцей, да якіх паўсталі ў яго сумлівы, адносна веку. Наш паўнамоцнік у справе атрыманьня выпісак зьвярнуўся да паравіяльнай канцэлярыі, дзе арганісты яму заявіў, што выпіскі з мэтрык можа выдаць толькі асабіста самым бацьком-

Калі-ж пашлі самыя бацькі, дык ксёндз у абразьлівых словах наругаўся над імі, кажучы: Wy chcecie szkoły białoruskiej!? — Co wam da Białoruś?—Gdzie są królowie białoruscy, gdzie historyja białoruska? I пасьля наганы выпісак мэтрычных ня выдаў

Вось, якія труднасьці спатыкаем на шляху да роднае школы, але-ж ня гледзячы на гэта стаім моцна пры сваім жаданьні, дык можа як-небудзь пераможам іх.

Мядзьведзіцкі.

За родную культуру.

(Будслаў, Вялейскага пав.)

Неяк летам мінулага году арганізаваўся у нас гурток Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры, які вельмі ўдачна пачаў працаваць. Пакуль-што адчынена была бібліятэка і наладжана некалькі сцэнечных прадстаўленьняў. Усё гэта не падабалася некаторым асобам з афіцыяльных колаў, знашоўся ка'т і панскі падлізьнік, а ня маючы ніякае прычыны прычапіцца да гуртка, былі пушчаны дурныя чуткі, якія абяцалі ўсякія прыкрасьці таму хто належыць да Гуртка і працуе для роднай культуры.

Але-ж гэты „маральны тэрор" нас не пужае, бо мы ведаем, што за тое, што робіцца адкрыта і ў рамах статуту і рэгуляміну нашай арганізацыі ніякай бяды быць ня можа, а таму, каму ня люба наша праца, няхай скавыча і ляскае галоднымі зубамі па-воўчаму. Веручы ў сваю правату і далей будзем дружна працаваць на роднай ніве і сеяць, на колькі зможам, асьвету сярод нашага народу, дапамагаючы яму выбірацца з тых цемраных нетраў куды яго закінулі вякі.

Культурнік.

Нішчэньне ляснога багацьця.

(Лыскава, Ваўкавыскага пав.).

Усю нашу акружнасьць ахапіла адна вялізарная трывога. Кожны пытае: што будзе?

Справа ў тым, што за некалькі апошніх гадоў у нас вырубілі бадай-што ўвесь лес. А цяпер прыходзіць чарод і на рэшткі. Так, напрыклад, казённы лес Шуба вырубваецца, вырубаецца такжа і прыватны лес у Бондарысі і Парахаўні. Акрамя таго, абшарнікі Шыраеў і Бохвіц прадалі лес у Хвалаве. І такім парадкам на абшарах амаль-што ўсяе воласьці не астанецца нідзе лесу. У хуткім часе нашым сялянам прыдзецца езьдзіць за 30—40 вёрст па дровы, ня кажучы ўжо аб будаўніцтве.

Дык, што-ж будзе? Тутэйшы.

Ад Рэдакцыі: Вашыя сяляне вельмі мыляюцца, думаючы, што прыдзецца езьдзіць па дровы за 30—40 вёрст. Гэтага ня будзе, бо і там (за 30—40 вёрст), такім самым парадкам вырубаецца лес, а знача — ехаць няма куды! Што-ж будзе? — Адказаць вельмі цяжка. Аднак ня трэ' быць прарокам, каб сказаць—будзе бяда. І калі яна цяпер ёсьць, дык да таго часу яшчэ падрасьце. Вось што будзе!

Навіны.

Бюджэт на беларускія справы. Пры разглядзе дзяржаўнага бюджэту на 1930-31 бюдж. год. у Сойме, пас. Ярэміч падаў папраўкі, якімі дамагаўся прыняць на беларускія справы гэтакія асыгноўкі:

На ўтварэньне беларускай вучыцельскай сэмінарыі 100 тысяч зл., на выданьне беларускіх школьных падручнікаў — 50 тыс. зл., на вучыцельскія курсы—150 тыс. зл. і на дакончэньне будовы гмаху, беларускай гімназіі ў Навагрудку—200 тыс. зл.

Сойм большасьцю галасоў названыя папраўкі пас. Ярэміча прыняў.

Прамовы беларускіх сэнатараў. На паседжаньні Сэнату, у часе разгляду бюджэту міністэрства унутраных спраў, выступаў з прамоваю сэн. Рагуля, а сэн. Багдановіч прамаўляў у справах рэлігійных. Цікавыя названыя прамовы ня зьмяшчаем у гэтым нумары па тэхнічным прычынам. Пастараемся зьмясьціць у далейшых нумарох нашай газэты.

Тварэньне новага ураду. Як ужо ведама, польскі ўрад пад старшынством праф. Бартэля падаўся ў адстаўку. Новы урад даручана тварыць маршалку Сэната праф. Шыманскаму.

Прыступіўшы да тварэньня ураду пр. Шыманскі адбыў цэлы рад нарадаў з прадстаўнікамі розных палітычных групіровак. Між іншым гаварыў з украінцамі і беларусамі.

Пасол Ярэміч, як старшыня Беларускага Пасольскага Клюбу, у гутарцы з праф. Шыманскім, сказаў, што быў час калі беларускія паслы падтрымоўвалі урад ген. Сікорскага, але-ж з гэтага нічога не скарысталі. У тых адносінах, якія ёсьць між польскім урадам і беларусамі, вінаваты урады. Адносна-ж новага ураду праф. Шыманскага пас. Ярэміч сказаў, што мы будзем пакульшто прыглядацца.

Цікавае здарэньне.

Неяк аднойчы прыехаў я ў Вільню. Каб пагрэцца, зайшоў я ў карчму. Сеў пры століку ды разважаю над тым, як гэта найлепш вырашыць справу, з-за якой прыехаў. Перад вакном пры вуліцы стаяла будка, дзе прадаюцца газэты. І вось бачу я, нейкі чалавек падышоў да яе і купіў газэту. А пасьля ўвайшоў у карчму, сеў пры суседнім каля майго століка, узяў булку, есьць і чытае газэту. Мяне гэта зьдзівіла. Як-жа гэта так?!

Чалавек аддаў грошы на газэту замест таго, каб узяць шклянку гарбаты! То-ж з булкаю было-б добрае сьнеданьне! З цікавасьці я і загаварыў да таго чалавека, кажу яму:

— Дзіўны ты, чалавеча! Чытаеш газэту, а булку ясі на-суха. Ці ня лепш было-б, заместа газэты, узяць шклянку гарбаты да булкі?

Чалавек той усьміхнуўся, ды адказвае:

Што-ж, — кажа — зьесьці можна й вала, ды адна хвала. Але-ж яшчэ і ня ў гэтым самая сутнасьць справы. Важна тут тое, што чалавек, які ня чытае газэт відзіць толькі тое, што бачаць вочы, а той, хто чытае газэты ды кніжкі такжа, мае перад сабою ўвесь сьвет і ўсё жыцьцё як на далоні. Такога чалавака кругазор вельмі шырокі, а гэта памагае яму знайсьці выхад з усякага цяжкага палажэньня і аблягчыць сваю працу, якою-б яна не была.

І яшчэ, той чалавек сёе-тое гаварыў. А ў рэзультаце я й пераканаўся, што праўда на яго баку.

Дык, ня доўга думаючы, зрабіўшы тое за чым прыехаў, пашоў у беларускую рэдакцыю і выпісаў сабе газэту. Яна шмат чаго дае мне для зразуменьня. Цяпер здаецца адкрываюцца перада мною новыя сьветы. А дзеля гэтага і кожнаму раю, зрабіць тое самае.

Прыяцель.

Рэдактар С. Сьвістун. Беларуская Друкарня Ім. Фр. Скарыны Вільня, Завальная 6. Выдавец пас. Ф. Ярэміч.